

Seppo Hentilä

"OVATKO NUO OIKEITA TYÖLÄISURHEILIJOITA?" - Saksalaisia arvioita TUL:n huippu-urheilusta ja -urheilijoista 1920-luvulla

TUL kohtasi saksalaisen veljesjärjestönsä ATSB:n, Arbeiter Turn- und Sportbundin, yleisurheilun liitto-ottelussa heinäkuun alussa 1921 Berliinissä Lichtenbergin stadionilla. Suomalaiset olivat paluumatkalla Prahasta Tshekkoslovakian työläisurheiluliiton järjestämistä "työläisolympialaisista". Siellä TUL:n urheilijat olivat voittaneet ylivoimaisesti kaikki lajit, joihin olivat osallistuneet. Sama tahti jatkui Berliinissä. ATSB:n urheilujohtaja Karl Bühren ylisti suomalaisten vieraiden taitoja seuraavaan tapaan:

"Voimme tunnustaa suomalaisten tovereiden ylivoimaisuuden, vailla kateuden häivääkään. Tiedämme sen perustuvan huolelliseen harjoitteluun ja erinomaisiin ruumiillisiin ominaisuuksiin. Mutta heiltä voi oppia vielä muutakin. Tapa, jolla suomalaiset urheilijat tekivät lähes kaikki suoritukset - juoksut, työnnöt, heitot - hiveli esteettisyydessään silmää. Moukarinheitossa ja kuulantönnössä he lähestyivät suorastaan taiteellista muotoa. Otteet olivat päättäväiset ja tekniikka virheetöntä. Liikkeistä huokui esimerkillinen henkisten ja ruumiillisten voimien tasapaino ja yhteistyö."

Näin loistava menestys oli suuri yllätys TUL:n urheilijoille itselleenkin. Ensimmäiselle kansainväliselle kilpailumatkalle lähtiessään he olivat kuvitelleet kohtaavansa "maailman valiot". Työväen Urheilulehti kirjoittikin kisamatkan jälkeen: "Tiedettiin, että miehemme tulisivat kunnialla selviämään, mutta tuskin kukaan olisi uskonut, ettei heille edes jossakin lajissa vastusta löytyisi."

Saksalaisen työläisurheilujohtajan hämmästyminen ja TUL:n urheilijoiden väärät ennako-odotukset osoittavat, että keskieuropalaisten ja suomalaisten näkemykset työläisurheilun tarkoituksesta olivat 1920-luvun alussa kuin eri maailmoista. Keskieuropalaiset korostivat työläisurhei-

lun kulttuurisia ja kasvatuksellisia päämääriä, mutta suomalaisille kilpaurheilu oli kaikki kaikessa. Tämä periaatteellinen ero tuli TUL:n kansainvälisissä suhteissa esiin monesti myöhemminkin. Saksalaiset eivät kuitenkaan aina varauksitta ylistäneet suomalaisten saavutuksia. Moni epäili, olivatko kilpaurheilulle kuolemanvakavasti vihkiytyneet TUL:n urheilijat sittenkään "oikeita työläisurheilijoita".

"Emme kasvata sielua emmekä ruumista vaan ihmistä!"

"Työväen Joulualpumuissa" ilmestyi vuonna 1912 Saksan työläisurheilun keskusjärjestön puheenjohtajan Fritz Wildungin kirjoitus työläisurheiluliikkeen tilasta ja kehityksestä Keski-Euroopassa. Wildung halusi kirjoituksellaan herättää suomalaisten työläisurheilijoiden kiinnostuksen kansainväliseen yhteistoimintaan. Juuri noihin aikoihin hän itse puuhasi belgialaisen työläisurheilumiehen Gaston Bridoux'n kanssa työväenurheiluinternationaalin perustamista. Toukokuussa 1913 pidettiin Gentissä Belgiassa kansainvälisen työläisurheilutoimiston perustava kokous.

Kun belgialaiset pian ensimmäisen maailmansodan päättymisen jälkeen ehdottivat uudelleen työläisurheiluinternationaalin perustamista, kysymys Saksan hyväksymisestä jäseneksi jakoi mielipiteet jyrkästi kahtia. Belgialaisten ohella ranskalaiset vastustivat saksalaisten mukaantuloa. TUL puhui alusta lähtien sen puolesta, että internationaalista tulisi avoin kaikkien maiden työläisurheilijoille. Tammikuussa 1920 TUL:n puheenjohtaja Eino Pekkala arvosteli Gaston Bridoux'lle lähettämässään kirjeessä internationaalin puuhomiehiä samanlaisesta kostomielialasta, joka vallitsi porvarillisessa olympialiikkeessä. Kuten tunnettua Saksa sai osallistua KOK:n järjestämiin olympiakisoihin vasta vuonna 1928.

Syyskuussa 1920 Luzernissa Sveitsissä pidetyssä työläisurheiluinternationaalin perustavassa kokouksessa olivat edustettuina Belgian, Ranskan, Englannin, Sveitsin, Tshekkoslovakian, Saksan ja Suomen liitot. Internationaalin viralliseksi nimeksi tuli Union Internationale d'Éducation Physique et Sport du Travail, lyhyesti Luzernin urheiluinternationaali (LUI). Vuodesta 1928 virallinen nimi oli Sozialistische Arbeiter-Sport-Internationale (SASI). Luzernin kokouksessa ei hyväksytty varsinaista ohjelmaa vaan päätöslauselma, jonka pääkoh-

dat olivat seuraavat: 1) työläisurheilun on pysyteltävä erossa porvarillisesta "rappiourheilusta"; 2) työläisurheilun ja muun työväenliikkeen päämäärät ovat yhteneväiset ja 3) suurten joukkojen ruumiinkulttuuri ja kasvatus on työläisurheilussa tärkeämpää kuin yksilöiden välinen kilpailu.

Työväen urheiluliike kansallisine liittoineen ja kansainvälisine järjestöineen kohosi 1920-luvulla erityisesti Keski-Euroopan maissa, Saksassa, Itävallassa ja Tšhekkoslovakiassa omaehtoisen työväenkulttuurin tärkeimmäksi muodoksi. Saksan työväen urheiluliikkeessä kohtasivat työväestön arki ja järjestäytynyt työväenkulttuuri leveällä rintamalla. Tästä oli seurauksena työväenkulttuurin vahva politisoituminen ja kytkeytyminen sosialistisen työväenliikkeen yhteiskunnallisiin päämääriin. Työläisurheilu määriteltiin työväenluokan luokkavoiman jalostamisen välineeksi ja sen päämääräksi asetettiin uuden "sosialistisen ihmisen" kasvattaminen. Keskieurooppalaiset työläisurheilujärjestöt kehittyivät 1920-luvulla monipuolisiksi kulttuuriliikkeiksi. Liikunnan ohella niissä harrastettiin myös vaihtoehtoisia elämäntapoja, kuten kasvissyöntiä, alastomuuskulttuuria, ehdotonta raittiutta, homeopaattista lääkintää, esperantoa sekä monia henkisen kulttuurin muotoja.

Työväenkulttuurin kehitys ei kuitenkaan ollut kaikissa maissa samanlainen. Teollistuneista maista ääripäitä edustivat Saksan ja Iso-Britannian työväenliike. Saksassa työväenkulttuuri kanavoitui vahvoihin järjestöihin, Englannissa se säilyi järjestäytymättömänä työväestön alakulttuurina. Heikosti järjestäytyntä oli myös useimpien romaanisten ja slaavilaisten maiden työväenkulttuuri. Merkittävä poikkeus oli Tšhekkoslovakia, jossa sekä tshekeillä että sudeettisaksalaisilla oli kummallakin oma, erittäin vahva työläisurheilujärjestönsä.

Saksan työväen urheiluliikkeeseen kuului jo ennen ensimmäistä maailmansotaa noin puoli miljoonaa jäsentä. Liikkeen varsinainen kukoistuskauti oli Weimarin tasavallan aika 1919-33, jolloin jäsenmäärä kohosi yli miljoonaan. Työväen urheilulehtien yhteinen levikki oli noin 800 000 kappaletta. Leipzigissä ATSB:llä oli liittokoulu, jota pidettiin omana aikanaan suorastaan esimerkillisenä koko maailmassa.

Vuonna 1919 perustettu TUL noudatti pääpiirtein samaa urheilupoliittista linjaa kuin keskieurooppalaiset veljesjärjestönsä. Suomen työläisurheilun sosiaalinen perusta oli kuitenkin monilta osin toinen kuin

teollistuneiden Keski-Euroopan maiden. Kaupunkilaisen teollisuustyöväestön kerros oli niin ohut, ettei sen varaan voitu rakentaa maata käsittävää joukkoliikettä. Tämä piirre leimasi voimakkaasti Suomen työväenliikkeen kehitystä ylipäättäänkin. Se ei voinut nojautua ammattiyhdistysliikkeen joukkovoimaan, vaan sen oli hakeuduttava paikallisten työväenyhdistysten suojiin. Kansallisista erityispiirteistään huolimatta Suomen työväenliike kuului kuitenkin selvästi samaan järjestäytyneen työväenkulttuurin malliin kuin Saksan työväenliike.

"Ennätykset ja palkinnot eivät kuulu työläisurheiluun"

Keskieurooppalaisessa työläisurheilussa mielipiteet kilpailusta, ennätyksistä ja palkinnoista menivät pahasti ristiin. Näitä ilmiöitä vastustava suunta, jonka juuret olivat voimisteluliikkeessä, oli pitkään niskan päällä. Kuvaavaa on, että jalkapalloilu - niin joukkuepele kuin onkin - hyväksyttiin Saksan työväen urheiluliikkeen ohjelmaan virallisesti vasta 1919. Sen jälkeen alettiin kiistellä siitä, onko maalintekijöiden nimien julkaiseminen työväen urheilulehdissä sopusoinnussa työläisurheilun periaatteiden kanssa. Aluksi varsinaisessa kilpaurheilussakaan ei rekisteröity voittajia eikä tuloksia, ennätyksistä puhumattakaan. Työläisolympialaisissa ei jaettu palkintoja eikä mitaleja vaan kunniakirjoja. Yleisesti ottaen joukkueurheilua suosittiin yksilöurheilun sijaan.

TUL suhtautui kilpaurheiluun alusta lähtien paljon myönteisemmin kuin keskieurooppalaiset veljesjärjestönsä. Tosin ainakin teoriassa myös Suomen työläisurheilussa vedettiin jyrkkä raja "luonnollisen kilpailuvietin" ja "porvarillisen rappiourheilun" välille. Porvarillista huippu-urheilua syytettiin ammattilaisuudesta, kiihkokansallisuudesta ja militarismista. Työläisurheilun tavoitteeksi katsottiin sen sijaan kilpaurheilu, joka palvelisi positiivisesti työväenluokan kehittämistä ja taistelutahtoa. Hyvillä suorituksillaan työväenluokan parhaat yksilöt demonstroisivat työväestön luokkavoimaa.

Kilpaurheilu nousi Suomessa 1900-luvun vaihteessa nopeasti suureen suosioon. Urheilu oli osa kansallista taistelua venäläistä sortoa vastaan ja myös työväen urheiluseurat olivat tässä taistelussa aktiivisesti mukana. Urheilijoiden saavutukset osoittivat ulkopuolisille, että suoma-

laiset olivat elinvoimainen ja itsetietoinen kansa. Kun punakaartiin kuuluneet urheilijat erotettiin SVUL:stä kansalaissodan jälkeen, heidän voimakas halunsa kilpailla oli TUL:n perustamisen yksi keskeisiä motiiveja.

TUL korosti voimakkaasti huippu-urheilun esikuvallista merkitystä. Suosituimpia olivat juuri ne lajit, joissa yksilösuoritukset olivat ratkaisevassa asemassa, erityisesti yleisurheilu, kilpahiihto, paini ja nyrkkeily. Joukkueurheilussa TUL oli suhteellisesti heikompi. Jo 1920-luvulla TUL:ään syntyi oma sankarikultti, joka oli täysin verrannollinen porvarillisten urheilijoiden isänmaalliseen sankaruuteen.

"Kyläsaaren kisoissakin järjestelyt olivat paremmat"

Suomen ja Saksan työväen urheilujärjestöjen suhteet olivat vuosina 1921-33 varsin tiiviit ja monipuoliset. Niistä tärkeimmät olivat kahdet työläisolympialaiset 1925 Frankfurt am Mainissa ja 1931 Wienissä sekä vastaavat talvikisat Schreiberhaussa ja Müzzuschlagissa. ATSB:n liittouhlille Leipzigiin 1922 ja Nürnbergiin 1929 suomalaiset lähettivät joukkueen. Saksalaisia oli mukana puolestaan TUL:n ensimmäisillä liittouhlilla Helsingissä 1927. Lisäksi eri lajeissa oli liitto-otteluja ja muita kansainvälisiä kilpailuja. Internationaalin eri elimet - kongressi, toimisto ja lajivaliokunnat - kokoontuivat säännöllisesti ja kaikissa näissä oli mukana myös TUL:n asiantuntijoita. Lukumääräisesti työläisurheilun kansainvälisiä kontakteja oli 1920-luvulla varmasti enemmän kuin poliittisen tai ammatillisen työväenliikkeen.

Keskieurooppalaisten kriittinen suhtautuminen huippu-urheiluun selvisi suomalaisille juuri edellä mainituissa Prahassa "työläisolympialaisissa" 1921. TUL oli lähettänyt kisoihin 24 parasta yleisurheilijaansa kuvitellen, että kyseessä olisivat "oikeat olympialaiset". Vasta perillä selvisi, ettei yleisurheilua ollut kisaohjelmassa lainkaan. Sen sijaan koko kaupunki oli täynnä voimistelijoita. Kymmenien tuhansien voimistelijoiden kohtaaminen Prahassa osoitti TUL:n joukkueelle, missä oli keskieurooppalaisen työläisurheilun todellinen voima ja painopiste.

Laihon Jussi ihmettelee "uutta tyyliä" Prahan työläisolympialaisissa 1921. Ola Fogelbergin piirros Työväen Urheilulehdessä.

Suomalaisten vaatimuksesta saatiin pystyyn jonkinlaiset yleisurheilu-kilpailutkin. *"Urheilusta ja yleensä kilpailuista ja niiden järjestelyistä eivät tshekkiläiset toverimme tienneet juuri hölynpölyäkään"*, kirjoitti Työväen Urheilulehden reportterina paikalla ollut Ola Fogelberg, joka tunnetaan paremmin sarjakuvasankari "Pekka Puupään" piirtäjänä. *"Kyläsaaren kansanjuhla kilpailuja, hyvät tshekkiläiset, olisittepa nähneet niitä!"*, päätti "Fogeli" kommenttinsa. Viittauksella Kyläsaaren kilpailuihin hän tarkoitti Helsingin Jyryn urheilukenttää Vallilan Kyläsaarella.

Isännät haalivat jostakin suomalaisille joitakin kanssakilpailijoita. Toimitsijat eivät tunteneet sääntöjä ja suorituspaikat olivat kehnot, mutta hyvää tahtoa tuntui riittävän kaikilla. TUL:n urheilijat voittivat kaikki lajit. Liiton pääsihteeri V. J. Kostainen otti osaa 3 000 metrin kävelyyn ja oli ylivoimainen. Joukkueenjohtaja Väinö Laherma puolestaan varmisti seiväshypyssä suomalaisille kolmoisvoiton. TUL:n kuulantyohtajämestari Jussi Laiho ihmetteli pää kenossa "ulkomaalaisten uutta tyyliä", mutta todellisuudessa hänen saksalaiset ja belgialaiset kilpakumppaninsa olivat sattumalta paikalle eksyneitä turisteja tai voimistelijoukkueen jäseniä. He olivat todellisia amatöörejä, tuskin koskaan nähneetkään, miten kuulaa työnnettään.

Paluumatkalla Berliinissä Saksan ATSB:tä vastaan käydyssä liitto-ottelussa vastus oli jo hieman kovempi. Saksalaiset isännät ylistivät kokonaisuudessaan suomalaisten saavutuksia, mutta heidän liittonsa pää-äänenkannattaja Arbeiter-Turn-Zeitung ei maininnut selostuksessa ainoatakaan nimeä eikä tulosta. Suomalaiset olivat äärimmäisen narkästyneitä siitä, ettei heidän tuloksiaan mitattu sentin ja sekunnin kymmenyksen tarkkuudella, mihin he olivat kotimaassaan tottuneet.

ATSB:n urheilujohtaja Karl Bühren paneutui suomalaisten ihmisten salaisuuteen Freie Sportwoche-lehdessä:

"Ei tule unohtaa sitä, että suomalaiset ovat jo pitkään hallinneet yleisurheilun ja ovat vain (alleiviivaus K. B.) yleisurheilijoita, kun taas meidän saksalaiset työläisurheilijamme ovat vielä enimmäkseen voimistelijoita."

Bührenin vertaus osui naulankantaan. Saksan ja Suomen työläisurheilun yksi suurimpia eroja oli juuri se, että Saksan työläisurheilu oli nimenomaan voimisteluliikettä, kun taas TUL:ssä kilpaurheilulla oli alusta lähtien hallitseva asema. Bührenin mukaan Saksan työväen urheiluliikessä oli tuohon aikaan vain tusinan verran yleisurheiluseuroja ja niistä useimmat olivat Suur-Berliinissä. Näiden seurojen urheilijoista oli koottu myös liittojoukkue. Bühren muistutti, ettei koko Suomessa ollut asukkaita enempää kuin Saksan pääkaupungissa. Siitä huolimatta se oli kyennyt kasvattamaan niin mainioita yleisurheilijoita, että he olisivat kyenneet useimmissa lajeissa voittamaan myös Saksan parhaat porvarilliset urheilijat.

"Edelleen voimme tästä ottelusta oppia sen, että yleisurheilu on oma työkenttänsä. Meidän on päästävä eroon siitä välinpitämättömyydestä, jolla siihen seuroissamme suhtaudutaan," selitti Bühren. "Lieventävänä asianhaarana" hän piti sitä, että suomalaisilla ei ollut vain yksittäisiä tähtiä, vaan myös toinen ja kolmas olivat lähes yhtä hyviä. Keihäässä 6 miestä oli heittänyt yli 60 metriä ja 80 miestä yli 50 metriä; kuulussa 8 miestä oli työntänyt yli 13 metriä, jne.

Berliinin vasemmistolaisten työläisurheilijoiden äänenkannattajan Arbeiter-Sportin mukaan ATSB:n parhaiden urheilijoiden oli Saksassa vallitsevan laman vuoksi ollut pakko jäädä pois Prahan kisoista. Lehti ihmetteli, miten TUL:llä oli varaa kustantaa 34-hengen joukkue laivalla Suomesta Stettiin ja sieltä Berliinin kautta junalla Prahaan ja takaisin: *"Miten joku työläisurheilujärjestö voi lähettää näin komean joukon urheilijoitaan vieraisiin maihin esittelemään taitojaan. Me emme kykene osallistumaan edes piirijuhlille Gubeniin muutaman tunnin junamatkan päähän."*

Saksalaiset eivät selvästikään tienneet sitä, että Suomen opetusministeriön alainen valtion urheilulautakunta, johon kuului myös TUL:n edustajia, oli myöntänyt liitolle Prahan matkaa varten 60 000 markan avustuksen. Niin anojilla kuin myöntäjilläkin oli ollut se käsitys, että Prahan kisat olisivat "todelliset työläisolympialaiset" ja kilpailujen taso olisi lähestulkoon samaa luokkaa kuin edellisenä vuonna pidetyissä Antwerpenin olympiakisoissa. TUL:n liittotoimikunta suhtautui edustustehtävään vakavasti ja päätti sosialidemokraattien ääntenemmistöllä, että urheilijoiden kilpailuasun rintapieleen neulotaan siniristilippu, koska matka oli niin suuresti valtionavusta riippuvainen. Jokaiselta joukkueeseen valitulta vaadittiin ehdotonta raittiutta. Myös tupakanpoltto ja "rähjääminen" oli ankarasti kielletty.

TUL:n urheilijoiden menestys oli loistava myös myöhemmissä työläisurheilukisoissa, vaikka vastus vuosien mittaan selvästi koveni. Schreiberhaun talviolympialaisissa tammi- ja helmikuun vaihteessa 1925 TUL:n miehet valtasivat kuusi ensimmäistä sijaa sekä 15 että 30 kilometrin hiihdossa. Lyhyemmällä matkalla seitsemänneksi sijoittunut saksalainen hävisi voittajalle, Elis Laineelle runsaat 16 minuuttia. Kun suomalaiset olivat tulleet maaliin 30 kilometrin hiihdossa, kenttäkuulutta-

ja ehdotti yleisölle 45 minuutin taukoa. Hän ennusti varsin hyvin, sillä paras "ulkomaalainen" hävisi voittajalle, Albin Veijalaiselle 40 minuuttia.

Heinäkuussa 1925 Frankfurt am Mainissa pidettyihin ensimmäisiin virallisiin työläisolympialaisiin osallistui 127 TUL:n urheilijaa. Joukkueen saalis oli 107 kunniakirjaa (42 ensimmäistä, 42 toista ja 23 kolmatta sijoitusta). Suomalaisten paraatilajeja olivat yleisurheilu, paini ja nyrkkeily, mutta menestystä tuli myös telinevoimistelussa, uinnissa ja pyöräilyssä. Jalkapallon loppuottelussa Saksa voitti Suomen 2-0 yli 40 000 katsojan riemuksi. Freie Sportwoche kehui suomalaisia vastustajia kohteliaasti ja muisti mainita, että Suomen "porvarillinen" maajoukkue oli vuonna 1923 voittanut DFB:n eli Saksan maajoukkueen Dresdenissä 2-1.

Voimailulajeissa kohteliaisuuksia viljeltiin vähemmän. Painikilpailuissa isäntien ja suomalaisten kesken puhkesi ilmiriita. Järjestelyt eivät suomalaisten mielestä vastanneet olympialaisten arvoa: tuomarit olivat kokemattomia, matot liian pehmeitä ja pukeutumistilat puutteelliset. Suomalaiset syyttivät saksalaisia häikäilemättömästä kotiinpäin vetämisestä myös nyrkkeilyssä. Painikilpailujen johtaja Saksan työväen voimailuliiton Arbeiter-Athletenbundin puheenjohtaja Karl Haushalter väitti puolestaan, etteivät suomalaiset itse tunteneet painisääntöjä: *"Jos suomalaiset olisivat saaneet johtaa kilpailuja oman päänsä mukaan, olisimme voineet sanoa työläisolympialaisten painikilpailuille 'hyvää yötä!'."*

Frankfurtin työläisolympialaisten järjestelyt onnistuivat kuitenkin kokonaisuudessaan erittäin hyvin. Kisat antoivat merkittävän sysäyksen kilpaurheilun leviämiseksi Keski-Eurooppaan. Puritaanisen voimistelulinjan edustajat menettivät enemmistönsä Saksan työväen urheiluliikkeen johtopaikoilla. TUL:n urheilijoiden saavutukset kelpasivat nyt entistä paremmin saksalaisten esikuvaksi.

"Suomalaiset elävät parasta elämää"

Suomalaisten voittokulku Frankfurtin työläisolympialaisissa herätti huomiota myös työväenliikkeen ulkopuolella. Porvarillinen urheiluneuvos Wilhelm Dörr antoi kisojen jälkeen TUL:n urheilijoista superlatiiveja pursuvan lausunnon:

"Suomalaisten korkeat saavutukset juoksuissa, hypyissä, heitoissa, painissa ja nyrkkeilyssä olivat sekä saksalaisten urheilijoiden että katsojien mielestä kuin salaperäinen ihme. Mutta hehän eivät tiedä, että ne johtuvat näiden merkillisten ihmisten elämäntavoista. Minä väitän, että suomalainen urheiluväki elää parasta mahdollista elämää! Kyllä totisesti kannattaa katsella tuollaisia ihmisiä ja koettaa oppia heidän elämäntapaansa."

Dörrin mielestä suomalaiset muistuttivat ruumiinrakenteeltaan englantilaisia ja amerikkalaisia yliopistourheilijoita. Sen sijaan saksalaisten työläisten fysiologia ei hänen mukaansa soveltunut huippusuoritukseen. *"Teidän tekonne oli todellinen kulttuuriteko"*, päätti Dörr suitsutuksensa ja pahoitteli sitä, etteivät frankfurtalaiset - siis muutkin kuin työläiset - olleet suuremmin joukoin tulleet katsomaan mainioiden suomalaisten urheiluharjoituksia.

Frankfurtissa TUL:n urheilijoita tutki myös lääkintäneuvos Friedrich Ascher. Hänen tekemissään rotuhygieenisissä mittauksissa ei kuitenkaan ilmennyt mitään poikkeuksellista. Ascher saattoi Dörrin tavoin arvella, että terveellinen ravinto ja maalaiselämä tekivät suomalaisista urheilijoista voittajia.

Ascherin ja Dörrin lausunnot hivelivät tietysti suomalaisten itsetuntoa. Ei ole ihme, että Työväen Urheilulehti julkaisi niistä otteita. Valitettavasti on todettava, että saksalaisten asiantuntijoiden käsitykset olivat vailla minkäänlaista todellisuuspohjaa. On nimittäin varsin kyseenalaista, oliko 1920-luvun suomalaisten työläisten elämä niin korkealaatuista kuin Dörr ja Ascher väittivät. Lähes kaikki TUL:n urheilijat olivat kaupunkilaisia raskaan ruumiillisen työn tekijöitä, tavallisia tehdas-, rakennus- ja sekatyöläisiä. Heistä kukaan ei elänyt Dörrin ja Ascherin kuvailemassa maalaisidyllissä, jollaista Suomessa ei edes ollut.

"Olivatpa kyseessä porvarien tai työläisten olympialaiset, aina suomalaiset ovat kärjessä", kirjoitti Sportpolitische Rundschau syyskuussa 1928 Amsterdamin olympiakisojen jälkeen Paavo Nurmen ja Ville Ritolan loistavien voittojen innoittamana. *"Mutta miksi juuri tämä kansa, joka elää kaukana Pohjolassa, onnistuu tuomaan kansainvälisille kilpailuille niin erinomaisia juoksijoita?"* Lehti toisti väitteen, jonka mukaan

Suomen kansa eli eurooppalaiseen keskitasoon verrattuna hyvin korkealaatuista elämää.

"Jos ei sauna, terva - ja puuro ..."

Kesällä 1928 saksalaiset työläisurheilijat, maileri Max Wagner ja seiväshyppääjä Ernst Mehwald olivat kolmiviikkoisella opinto- ja kilpailumatkalla Suomessa. Wagner harjoitteli turkulaisen mestarijuoksijan Lasse Virtasen kanssa ja Mehwald oli tamperelaisen seiväshyppääjän Kalle Flinkin (Kalle Kaiharin) vieraana. Freie Sportwochelle kirjoittamassaan raportissa Mehwald ihmetteli yhä suomalaisten vakavaa suhtautumista tuloksiin ja ennätyksiin: *"On todella hämmästyttävää, miten tarkasti täällä kaikki mitataan, korkeus tarkistetaan vesivaa'alla ja mittanauhalla sentilleen."*

Saksalaiset urheilijat kiinnittivät matkallaan huomiota myös siihen, miten runsaasti suomalaisten ravinto sisälsi jauho- ja maitoaterioita. Alituinen puuronsoynti oli saksalaisten mielestä vastenmielistä, mutta he koettivat tottua siihen, koska se saattoi olla suomalaisten "salainen ase". Myös Suomen ilmasto-oloilla oli Wagnerin ja Mehwaldin mukaan kilpaurheilua edistävä vaikutus. Lopulta he pääsivät selville suomalaisten todellisesta salaisuudesta: ankarasta harjoittelusta, jota tukivat ahkera saunominen ja hieronta. Mehwald kertoi Freie Sportwochen lukijoille, että Suomen parhaat urheilijat harjoittelivat joskus jopa kaksikin kertaa päivässä.

Mitä saksalaisten lausunnoista voi päätellä? Ei paljon muuta kuin sen, että keskieurooppalaisesta näkökulmasta Suomi oli 1920-luvulla - ja on luultavasti vieläkin - yksi Euroopan eksoottisimmista maista. Kaukana Pohjolassa asuvan urheilijakansan omituisia tapoja kummasteltiin ja niihin suhtauduttiin osin huvittuneesti, osin vieroksuen. Todellista tietoa suomalaisista oli loppujen lopuksi hyvin vähän. Tosiasioiden sijaan heidän elinolojaan idealisoitiin ja romantisoitiin perusteettomasti. Urheilussahan erilaiset poppakonstit ja "salaiset aseet" ovat aina kiehtoneet mieliä. Tuore esimerkki tällaisesta on suomalaisten huippuhihtäjien ternimaidon juonti ennen Lillehammerin talvikisoja. Parasta näissä poppakonsteissa on se, ettei koskaan saada selville, kumpi vaikutus on suurempi - sekä, että

käyttäjien usko vahvistuu vai se, että kilpakumppanien housut alkavat tutista jo ennen starttia.

LÄHDELUETTELO

Suomen Urheilun Keskusarkisto, Helsinki

Työväen Urheiluliiton liittotoimikunnan pöytäkirjat 1920, 1921

Dierker Herbert, Arbeitersport im Spannungsfeld der Zwanziger Jahre. Sportpolitik und Alltagserfahrungen auf internationaler, deutscher und Berliner Ebene. Essen 1989.

Geary Dick, Arbeiterkultur in Deutschland und in Grossbritannien im Vergleich. Teoksessa: Dietmar Petzina (Hrsg.), Fahnen, Fäuste, Körper. Symbolik und Kultur der Arbeiterbewegung. Essen 1986, s. 91-99.

Hentilä Seppo, Suomen työläisurheilun historia I. Työväen Urheiluliitto 1919-1944. Hämeenlinna 1982.

Hentilä Seppo, Vergleichende Aspekte zum Verhältnis des Arbeitersports in Deutschland, Schweden und Finnland vor dem I. Weltkrieg. Teoksessa: Hans-Joachim Teichler (Hrsg.), Arbeiterkultur und Arbeitersport. Claus-thal-Zellerfeld 1985, s. 24-33.

Nitz Franz, Die internationalen Arbeitersportbewegungen. Teoksessa: Arndt Krüger & James Riordan (Hrsg.), Der internationale Arbeitersport. Der Schlüssel zum Arbeitersport in 10 Ländern. Köln 1985, s. 174-209.

Nygrén Helge, Punainen olympia. Helsinki 1969.

Teichler Hans-Joachim & Hauk Gerhard (Hrsg.), Illustrierte Geschichte des Arbeitersports. Berlin-Bonn 1987.

Ueberhorst Horst, Frisch, frei, stark und treu. Die Arbeitersportbewegung in Deutschland 1893-1933. Düsseldorf 1973.

Arbeiter-Sport 1921

Arbeiter-Turn-Zeitung 1920, 1921

Freie Sportwoche 1920, 1921, 1925, 1928

Sportpolitische Rundschau 1928

Työväen Urheilulehti 1921, 1925